

بررسی رابطه بین اثر بخشی ویژگی های کمیته حسابرسی با کیفیت حسابرسی و کیفیت ارقام تعهدی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران

سعید قلیش لی

کارشناسی ارشد مهندسی صنایع، گرایش سیستم های مالی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علی آباد کتول، علی آباد کتول، ایران

چکیده

هدف پژوهش حاضر بررسی رابطه بین اثر بخشی ویژگی های کمیته حسابرسی با کیفیت حسابرسی و کیفیت ارقام تعهدی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران بود. روش تحقیق مورد استفاده توصیفی، پیمایشی از نوع همبستگی می باشد. نمونه آماری تحقیق حاضر شامل شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران بود. و روش نمونه گیری پژوهش حاضر حذف سیستماتیک بود. داده های تحقیق به دو روش کتابخانه ای و فیش برداری گردآوری شده و ابزار مورد استفاده نرم افزارهای ره آوزرد نوین و بانک جامع اطلاعات سازمان بورس است. هم چنین جهت تجزیه و تحلیل داده ها از آزمون پانل دیتا با استفاده از نرم افزار Eviews استفاده شده است. نتایج نشان داد که بین اثر بخشی ویژگی های کمیته حسابرسی با کیفیت حسابرسی و کیفیت ارقام تعهدی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه معناداری وجود دارد. واژگان کلیدی: ویژگی های کمیته حسابرسی، کیفیت حسابرسی، کیفیت ارقام تعهدی

مقدمه

کمیته‌های حسابرسی، از هنگام شکل یافتن خود در اوایل دهه ۱۹۴۰ تا کنون، نقش مهمی در راهبری شرکت‌های سهامی داشته‌اند، و اهمیت کمک‌هایی که کرده‌اند، در سال‌های اخیر مشهود تر است. کمیته‌های حسابرسی را محافظان سازمانی می‌دانند که؛ برای صادقانه بودن وضعیت مالی شرکت‌های سهامی عام، اطمینان بخشی می‌کنند. از دیدگاه قانون، سازمان‌های دولتی این قدرت را دارند که برای صادر کنندگان اوراق بهادار، یعنی بازارهای سهام، مقرراتی را وضع کنند و کمیسیون اوراق بهادار، در تأسیس و نظارت بر کمیته حسابرسی شرکت‌های سهامی عام، از آغاز شکل‌گیری آنها، مشارکتی مؤثر داشته است. هر چند، بازارهای سهام، خود به عنوان مؤسساتی خود کنترلی^۱، در شکل گرفتن جزئیات مقرراتی که کمیسیون اوراق بهادار اجبار کرده بود، و کمیته‌های حسابرسی نیز باید از آنها پیروی می‌کردند، نقش مؤثری داشته‌اند، با این حال، صرفنظر از آن الزامات قانونی و مقرراتی، مجموعه‌ای از بهترین اقدامات که حاصل تلاش مشترک رهبران حرفه‌هایی، نظیر حقوق، سرمایه‌گذاری و حسابرسی بودند نیز بسیار اثربخش بودند (لون^۲، ۲۰۱۰).

حرفه حسابداری عمومی از طریق انجمن حسابداران خبره امریکا نیز فعالیت‌های حمایتی طولانی از نیاز به نقش پر اهمیت کمیته‌های حسابرسی داشته‌اند. به دلیل شدت تأکیدهای اعمال شده بر راهبری شرکت‌های سهامی در هزاره قبلی به ویژه آن شرکت‌هایی که توسط عموم در آنها سرمایه‌گذاری شده است، کمیته‌های حسابرسی در بسیاری از سازمان‌های غیر انتفاعی وضعیت ویژه‌ای یافته و توجهات بیشتری را به خود جلب نموده‌اند و نفوذ تأثیر آنها در سازمان‌ها با این روند مطابق بوده است (چاهین^۳، ۲۰۱۱).

بیان مساله

یک حاکمیت شرکتی خوب، قابلیت حسابداری مرتبط بین اعضای شرکت را برای حمایت از علاقه‌مندی‌های سهامداران، بهبود می‌دهد. از این رو اعضای اجرایی هیئت مدیره، به اعضای کمیته حسابرسی به منظور واگذاری مسئولیت‌ها و کالت می‌دهند مانند: فرایند کنترل درونی شرکت‌ها و گزارش دهی مالی شرکت‌ها. همه این کارها به منظور نظارت بر مدیران بالاتر به و کنترل سیستم برای بهبود عملکرد شرکتی است. خلاصه اینکه کمیته حسابرسی باید به اعضای اجرایی هیئت مدیره در اثربخشی نظارت بر مدیریت کمک کند (داویدسون، ۲۰۰۳). اخیراً در دنیا شاهد بحران‌های مالی شدیدی هستیم که عموم افراد را به تحقیق درباره سیستم حاکمیت شرکتی و ادار ساخته است. متعاقباً دولت‌ها، مقررات جدیدی را برای بهبود اعضای هیئت مدیره اعمال می‌کنند تا کارآمدی سیستم‌های حاکمیت را بهبود دهند. براساس تحقیق (رضایی، ۲۰۰۳)، حاکمیت شرکتی، آن طوری که باید و شاید، عمل نمی‌کند. بسیاری از اعضای هیئت مدیره در بکارگیری حاکمیت شرکتی برای کار کردن در سیستم مدیریتی، دچار شکست شدند. در این بستر، اعضای اجرایی از هیئت مدیره، نقش مهمی را در کنترل مدیریت بازی می‌کنند تا کارآمدی حاکمیت شرکتی را بهبود دهند. براساس تحقیق (کمیته حسابرسی، ۱۹۹۹)، به کمک حاکمیت شرکتی، کمیته حسابرسی مسئول فرایند گزارش‌های مالی، ساختار کنترل درون سازمانی، ضوابط حسابرسی درون سازمانی و فعالیت‌های حسابرسی برون سازمانی است (رضایی، ۲۰۰۳). کمیته حسابرسی در حال حاضر در ۱۰ درصد از شرکت‌های اجرایی در بازار ایران موجود است که مربوط به گروه‌های خارجی و شرکت‌های محلی می‌شود. علاوه بر این ارزیابی کارآمدی هیئت مدیره و کمیته حسابرسی به عنوان مکانیسم حاکمیت شرکتی در شرکت‌ها نشان می‌دهد که ۱۸٪ از این کمیته در کنترل مقررات درون سازمانی کاراست. این کارایی برای حمایت از فعالیت‌های حسابرسی درون سازمان و ارزیابی استقلال حسابرسی‌های خارجی برای کاهش هزینه شرکت‌هاست. تأسیس کمیته حسابرسی، بحث مهمی را در شرکتهای مختلف بورس از سال ۲۰۰۸ ایجاد کرده است. این موضوع نقش مهمی در کنترل کارآمدی حسابرسی

۱. Self-Regulatory

۲. Iohn

۳. chahin

درون سازمانی و ارزیابی استقلال حسابرسی‌های برون سازمانی دارد. بنابراین کمک این تحقیق در قوی سازی حاکمیت شرکتی همه شرکت‌هاست. قوانین مربوط به تأسیس کمیته حسابرسی در شرکتهای بورس در سال ۲۰۰۸، بازارها را به سمت یافتن نقش این کمیته‌ها و اثرشان در حاکمیت شرکتی سوق داده است. بر این اساس، تمرکز اصلی این موضوع بر قوی سازی کنترل درون سازمانی با مبارزه بر علیه پولشویی و جرائم مالی است. همه این کارها به منظور کنترل درونی مقررات، سیاست‌ها و رویه‌ها برای اطمینان از کارآمدی و اثربخشی است.

مدل دچو و دیچو (۲۰۰۲) میزان تطابق اقلام تعهدی را با جریان های نقدی گذشته، حال و آینده نشان می دهد. خطای اندازه گیری اقلام تعهدی می تواند به صورت بالقوه توانایی اقلام تعهدی را در پیش بینی جریان های نقدی عملیاتی آتی و یا بالعکس جریان های نقدی عملیاتی گذشته و حال تحریف نماید.

در حال حاضر کمیته حسابرسی، به فعالیتهای حسابرسی درون سازمانی رسیدگی می کند و در نهایت هم عملکرد و استقلال حسابرسی‌های برون سازمانی را ارزیابی می کند. کمیته حسابرسی باید به اعضای اجرایی هیئت مدیره در تکمیل نظارت همکاری کند. بر مبنای اساس نامه راهبردها را برای تأسیس کمیته حسابرسی بر اساس مشخصه‌های خاص، نظام مند می سازد (اندازه، استقلال، تعداد جلسات و اعضای خبره مالی). کمک این تحقیق در تحلیل اثر ویژگی‌های کمیته حسابرسی در شرکت‌های که کیفیت حسابرسی بالایی دارند. در این تحقیق از تأثیر اعضای اجرایی خارجی بر عملکرد شرکت استفاده شد تا اثربخشی کمیته حسابرسی بررسی شود. با این حال در این تحقیق فراتر از مقایسه، اقلام تعهدی پذیری در شرکت‌های اقلام تعهدی ده و شرکت‌های بحران زده پرداخته شده است. در واقع رابطه بین ویژگی‌های کمیته حسابرسی با کیفیت حسابرسی و مدیریت اقلام تعهدی در این شرکت‌ها بررسی شد. علاوه بر این، در ارزیابی اثربخشی کمیته حسابرسی، نقش، هدف و مسئولیت پذیری آن‌ها در قبال موفقیت شرکت در نظر گرفته شد. این موضوع از نظر تمرکز بر ارزیابی اثربخشی کمیته و کیفیت حسابرسی برای جلوگیری از بحران مالی، ضروری است.

تصمیم گیری کمیته حسابرسی در سال ۲۰۰۸ پذیرفته شد و در سال ۲۰۱۰ در شرکت‌ها اصلاح شد. کمیته حسابرسی فعال، اثر چشمگیری بر عملکرد مالی شرکت‌ها دارد. نتایج تحقیق سالوم (۲۰۱۴) نشان داد که بحران مالی شرکت‌ها، اثر منفی و چشمگیری بر تعداد جلسات کمیته حسابرسی دارد. بنابراین سوال اصلی پژوهش حاضر این است که آیا بین اثر بخشی ویژگی های کمیته حسابرسی با کیفیت حسابرسی و کیفیت اقلام تعهدی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه معناداری وجود دارد؟

ضرورت و اهمیت تحقیق

از آن جا که ایجاد و بکارگیری کمیته حسابرسی در کشورهای توسعه یافته در پیشگیری از وقوع اعمال خلاف قانون و اخلاق، بهبود فرآیند گزارشگری مالی و ارائه اطلاعات و گزارش‌های مالی شفاف و قابل اتکا موثر بوده است، انتظار می‌رود وجود کمیته حسابرسی در واحدهای اقتصادی در ایران نیز، بر اعتماد سرمایه‌گذاران جهت سرمایه گذاری در واحدهای اقتصادی تاثیرگذار باشد. کمیته حسابرسی اثربخش نقش کلیدی در پر کردن خلا اعتباردهی ایفا خواهد کرد. کمیته حسابرسی برای اینکه بتواند اثربخش عمل کند، باید مستقل از احد اقتصادی باشد. همچنین اعضای کمیته حسابرسی باید از دانش و تخصص حسابداری و مالی لازم برخوردار باشند (استوارت^۱، ۲۰۱۰).

با اینکه سابقه کمیته حسابرسی به سال ۱۹۴۰ میلادی برمی‌گردد، اما در ایران به نقش و جایگاه کمیته حسابرسی در بهبود فرآیند عملیاتی و گزارشگری مالی واحدهای اقتصادی توجه لازم نشده و این مشکل، عاملی جهت معرفی و شناخت هر چه بیشتر ویژگی‌های کمیته حسابرسی و ضرورت تشکیل آن در ایران است.

همچنین از آنجایی که پیش‌بینی بعضی از رویدادها قبل از اتخاذ تصمیم ضروری است، ارزیابی کیفیت اقلام تعهدی حسابداری بر حسب توانایی آن برای پیش‌بینی رویدادهای مختلف به‌نظر مناسب می‌باشد. پیدایش روش اقلام تعهدی مندی در پیش‌بینی، ناشی از تاکید بر خصوصیت مربوط بودن به عنوان شاخص اولیه در گزارشگری مالی است و به معنای آن است که اطلاعات مالی به نحوی تهیه شود که استفاده‌کنندگان را در پیش‌بینی رویدادهای اقتصادی یاری دهد.

با توجه به تاثیرات بااهمیت و نامطلوبی که کیفیت اقلام تعهدی و در نهایت ورشکستگی بر تمامی ذینفعان شرکت می‌گذارد، یافتن راهی که بتوان با استفاده از آن به‌موقع از وقوع بحران مالی شرکت مطلع و به این ترتیب با اخذ تصمیم مناسب از به‌هدر رفتن منابع و فرصت‌های سرمایه‌گذاری مناسب جلوگیری کرد، بسیار مفید خواهد بود (چاهین^۱، ۲۰۱۱). بنابراین پژوهش حاضر به بررسی رابطه بین اثر بخشی ویژگی‌های کمیته حسابرسی با کیفیت حسابرسی و کیفیت اقلام تعهدی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌پردازد.

پیشینه

پیشینه تحقیقات داخلی

- جامعی (۱۳۹۵) در تحقیقی به بررسی ارتباط تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی با کیفیت اقلام تعهدی را بررسی می‌کند. در این پژوهش داده‌های ۹۵ شرکت پذیرفته‌شده در بورس تهران که کمیته حسابرسی دارند، جمع‌آوری شد و فرضیه‌ها با استفاده از تحلیل ضرایب رگرسیون، آزمون شده‌اند. شواهد نشان می‌دهد، تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی با کیفیت اقلام تعهدی مثبت دارد. به بیان دیگر می‌توان گفت وجود اعضای باتخصص مالی در کمیته حسابرسی کیفیت گزارشگری مالی را افزایش می‌دهد و اطلاعات قابل اتکاتری در اختیار مدیریت قرار می‌گیرد و کیفیت اقلام تعهدی با دقت بیشتری برآورد می‌شود.

- نامنی و همکاران (۱۳۹۴) در تحقیقی به بررسی اثربخشی کمیته حسابرسی در مدیریت اقلام تعهدی بر اقلام تعهدی گزارشگری مالی پرداخت. با توجه به پدیده گسترده شدن دامنه مالکیت عمومی در شرکت‌ها و واحدهای تجاری به عنوان ذینفع (اعم از آشنا و ناآشنا به مسائل مالی و جنبه‌های حقوقی موضوع) مدیران شرکت‌ها بیش از پیش خود را ملزم به حفظ منافع و مسئولیت پاسخگویی سرمایه‌گذاران می‌دانند. در کنار بحران‌ها و رسوایی‌های بزرگ مالی در کشورهای مختلف امروزه یکی از ملاحظات و مکانیزم‌های اصلی در زمینه مدیریت، کنترل و نظارت بر امور شرکت‌ها در سطح خرد و کلان، شکل‌گیری کمیته‌های حسابرسی است. کمیته حسابرسی به عنوان ابزار نظارتی هیئت مدیره فرصت بیشتری برای پرداختن به مسائل گزارشگری مالی و کنترل داخلی دارد. پژوهش‌ها نشان می‌دهند که ایجاد و بکارگیری کمیته‌های حسابرسی در پیشگیری از وقوع اعمال غیر قانونی، بهبود فرایند گزارشگری مالی و همچنین ارائه اطلاعات و گزارش‌های مالی شفاف و قابل اتکاء موثر است. هدف این مقاله بیان ویژگی‌های کمیته حسابرسی و رابطه‌ی آن با کیفیت گزارشگری مالی می‌باشد علاوه بر این اثر بخشی کمیته‌های حسابرسی را در چارچوب افزایش کیفیت اطلاعات مالی مورد بررسی قرار می‌دهد.

- فخاری و همکاران (۱۳۹۴) در تحقیقی به بررسی اثر ویژگی‌های کمیته حسابرسی بر مدیریت اقلام تعهدی از طریق اقلام واقعی پرداخته است. بر این اساس این پژوهش درصدد است تا به بررسی اثر ویژگی‌های کمیته حسابرسی بر مدیریت اقلام تعهدی از طریق اقلام واقعی بپردازد. برای این منظور داده‌های مربوط به ۱۱۲ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در سال ۱۳۹۲ به روش مقطعی مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. نتایج پژوهش حاکی از آن است که رابطه معنی داری بین ویژگی‌های کمیته حسابرسی و مدیریت اقلام تعهدی از طریق اقلام واقعی وجود دارد این یافته‌ها می‌تواند برای خط‌مشی‌گذاران بورس از جهت تدوین الزام به رعایت منشور کمیته حسابرسی مفید بوده و ضرورت بکارگیری اصول حاکمیت شرکتی و تهیه داوطلبانه گزارش حاکمیت شرکتی را به همراه داشته باشد.

- یوسفی آذر (۱۳۹۳) در تحقیقی به بررسی اثربخشی کمیته حسابرسی در بهبود کیفیت گزارشگری مالی پرداخت. با توجه به پدیده گسترده شدن دامنه مالکیت عمومی در شرکت ها و واحدهای تجاری به عنوان ذینفع (اعم از آشنا و ناآشنا به مسائل مالی و جنبه های حقوقی موضوع) مدیران شرکت ها بیش از پیش خود را ملزم به حفظ منافع و مسئولیت پاسخگویی سرمایه گذاران می دانند. در کنار بحران ها و رسوایی های بزرگ مالی در کشورهای مختلف امروزه یکی از ملاحظات و مکانیزم های اصلی در زمینه مدیریت، کنترل و نظارت بر امور شرکت ها در سطح خرد و کلان، شکل گیری کمیته های حسابرسی است. کمیته حسابرسی به عنوان ابزار نظارتی هیئت مدیره فرصت بیشتری برای پرداختن به مسائل گزارشگری مالی و کنترل داخلی دارد. پژوهش ها نشان می دهند که ایجاد و بکارگیری کمیته های حسابرسی در پیشگیری از وقوع اعمال غیر قانونی، بهبود فرایند گزارشگری مالی و همچنین ارائه اطلاعات و گزارش های مالی شفاف و قابل اتکاء موثر است. هدف این مقاله بیان ویژگی های کمیته حسابرسی و رابطه ی آن با کیفیت گزارشگری مالی می باشد علاوه بر این اثر بخشی کمیته های حسابرسی را در چارچوب افزایش کیفیت اطلاعات مالی مورد بررسی قرار می دهد.

- بهشتی لنگرودی (۱۳۹۱) در پژوهشی به بررسی رابطه حاکمیت شرکتی و مدیریت اقلام تعهدی موسسات واسطه گر مالی پرداخت. هدف از تحقیق حاضر بررسی رابطه حاکمیت شرکتی و مدیریت اقلام تعهدی در موسسات واسطه گر مالی مانند بانک ها و شرکت های بیمه است. در این راستا، رابطه برخی از مولفه های حاکمیت شرکتی با امکان بروز مدیریت اقلام تعهدی بر اساس شاخص آلمن در ۲۹ موسسه واسطه گر مالی (شامل ۲۰ شرکت بیمه و ۹ بانک پذیرفته شده در شرکت بورس اوراق بهادار تهران) طی سال های ۱۳۸۷ تا ۱۳۸۹ مورد بررسی قرار گرفته است. در این تحقیق مولفه های حاکمیت شرکتی شامل نسبت اعضای موظف هیئت مدیره، وجود کمیته های ریسک و حسابرسی و حضور سهامداران نهادی و همچنین درصد میزان مالکیت دولتی به عنوان متغیرهای مستقل و مدیریت اقلام تعهدی در موسسات مورد بررسی، که از طریق شاخص آلمن و بر اساس نسبت های مالی مربوط به این موسسات اندازه گیری شده به عنوان متغیر وابسته معرفی شده اند. همچنین از میزان اقلام تعهدی ویژه و دارایی های موسسات واسطه گر مالی مورد بررسی در پایان هر دوره مالی، به عنوان متغیرهای کنترلی در الگوی تحقیق استفاده و برای آزمون فرضیه ها نیز الگوی های رگرسیون ساده و رگرسیون چند متغیره به کار گرفته شده اند. یافته های تحقیقات نشان میدهد که در موسسات واسطه گر مالی مورد بررسی، ارتباط معناداری بین نسبت اعضای غیر موظف هیئت مدیره با مدیریت اقلام تعهدی وجود نداشته است. لیکن ارتباط وارونه بین وجود کمیته های ریسک و حسابرسی و همچنین حضور سهامداران نهادی با امکان بروز مدیریت اقلام تعهدی تایید شده است. همچنین بر اساس یافته های تحقیق، ارتباط مستقیم بین درصد مالکیت دولتی در موسسات مورد بررسی و امکان بروز مدیریت اقلام تعهدی با توجه به تعریف عملیاتی انجام شده در پژوهش در این باره تایید شده است.

- متوسل (۱۳۹۱) در تحقیقی به بررسی بحران مالی و نقش حسابداری و کمیته حسابرسی در آن پرداخت. در اقتصاد جهانی شده، حسابرسی به عنوان ابزاری برای مدیریت صحیح منابع اقتصادی عمل می کند. به علاوه، از آنجایی که حاکمیت شرکتی به عنوان نقش نظارتی ذینفعان در شرکت عمل می کند در سال های اخیر در عمل و در تحقیقات آکادمیک به خاطر رسوایی های حسابداری و ورشکستگی شرکت ها مورد توجه قرار گرفته است. در این مورد، هدف اصلی این مقاله بررسی تئوریک نقش حسابرسی در حاکمیت شرکتی است. در ادامه، این مقاله روابط متقابل بین عوامل مختلف حاکمیت شرکتی مثل هیئت مدیره، کمیته حسابرسی و حسابرس داخلی و مستقل، و فرآیند حسابرسی داخلی بررسی و نقش آنها را در بحران مالی بیان می کند. در نهایت، می توان اذعان نمود که حسابرسی و حاکمیت شرکتی به عنوان دو عامل جلوگیری کننده از وقوع بحران مالی عمل می نمایند.

تحقیقات انجام گرفته در خارج کشور

- زاگرنی (۲۰۱۶) به بررسی رابطه بین ویژگی‌های کمیته حسابرسی با کیفیت حسابرسی و کیفیت اقلام تعهدی شرکت‌ها پرداخته بود. روش تحقیق مورد استفاده توصیفی، پیمایشی از نوع همبستگی می‌باشد. نمونه آماری تحقیق حاضر شامل شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار بود. و روش نمونه‌گیری پژوهش حاضر حذف سیستماتیک بود. چهار مشخصه از کمیته حسابرسی بررسی شده‌اند: اندازه، ترکیب اعضا، تعداد جلسات و افراد خبره مالی است. هم چنین جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون پانل دیتا با استفاده از نرم افزار Eviews استفاده شده است. نتایج نشان می‌دهد بین ویژگی‌های کمیته حسابرسی با کیفیت حسابرسی و کیفیت اقلام تعهدی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس رابطه معناداری وجود دارد.

- موسی همدان^۱ (۲۰۱۵) در تحقیقی به بررسی رابطه کمیته حسابرسی و کیفیت اقلام تعهدی در شرکت‌های پذیرفته شده در اردن پرداخت. هدف این تحقیق، بررسی رابطه کمیته حسابرسی و کیفیت اقلام تعهدی در شرکت‌های پذیرفته شده در اردن بود. چهار مشخصه از کمیته حسابرسی بررسی شده‌اند: اندازه، ترکیب اعضا، تعداد جلسات و افراد خبره مالی است. نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که بانک‌های بحران زده مالی، به صورت منفی و چشمگیری با تعداد جلسات کمیته حسابرسی رابطه دارند. از این رو شواهد نشان می‌دهند که تعداد جلسات کمیته حسابرسی، یکی از مهم‌ترین فاکتورهایی است که به کمیته حسابرسی بر کیفیت اقلام تعهدی شرکت‌ها کمک می‌کند. تعداد جلسات، نقش مهمی در اطمینان از اثربخشی کمیته حسابرسی دارد. به بیان دیگر، در کمیته حسابرسی که جلسات متعدد برگزار می‌شود، افراد کمیته حسابرسی را در اطمینان از گزارش دهی مالی مطمئن می‌سازد.

- سالوم^۲ (۲۰۱۴) در تحقیقی به بررسی ویژگی‌های کمیته حسابرسی و بحران مالی در بستر خاورمیانه: شواهد از نهادهای مالی لبنان پرداخت. هدف این تحقیق، شناسایی اثر مشخصه‌های کمیته حسابرسی بر بانک‌های بحران زده مالی و غیر بحران زده است. چهار مشخصه از کمیته حسابرسی بررسی شده‌اند: اندازه، ترکیب اعضا، تعداد جلسات و افراد خبره مالی است. نمونه‌های این تحقیق شامل ۵۴ بانک در لبنان است که بین سال‌های ۲۰۰۹ تا ۲۰۰۱ از برنامه سال-مالی برخوردار بودند. بانک‌های بحران زده و غیر بحران زده مالی با توجه به میزان اقلام تعهدی پذیرفته شده مشخص می‌شوند. نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که بانک‌های بحران زده مالی، به صورت منفی و چشمگیری با تعداد جلسات کمیته حسابرسی رابطه دارند. از این رو شواهد نشان می‌دهند که تعداد جلسات کمیته حسابرسی، یکی از مهم‌ترین فاکتورهایی است که به کمیته حسابرسی در جلوگیری از بحران مالی بانک‌ها کمک می‌کند. تعداد جلسات، نقش مهمی در اطمینان از اثربخشی کمیته حسابرسی دارد. به بیان دیگر، در کمیته حسابرسی که جلسات متعدد برگزار می‌شود، افراد کمیته حسابرسی را در اطمینان از گزارش دهی مالی مطمئن می‌سازد. تصمیم‌گیری درباره کمیته حسابرسی در سال ۲۰۰۸ پذیرفته شده و در سال ۲۰۱۰ در بانک‌های لبنان اصلاح شده است. بنابراین در این تحقیق، به دنبال حقیقت این موضوع هستیم. متعاقباً در این تحقیق ارزش افزوده ای برای حاکمیت شرکتی در بانک‌ها ارائه می‌شود و نشان داده می‌شود که اثر کمیته حسابرسی بر عملکرد مالی از اهمیت زیادی برخوردار است. پیشنهاد می‌شود در تحقیق‌های بعدی، بر اثر غالب مدیریتی بر اعضای هیئت مدیره (ترکیب اعضا، دوگانگی CEO، و مالکیت مدیریتی) و استقلال کمیته حسابرسی، تمرکز شود که ممکن است بر عملکرد بانک تأثیرگذار باشد.

- پارکر و پیتر (۲۰۱۴) در یک بررسی به مطالعه بین کیفیت گزارشگری مالی و ویژگی کمیته حسابرسی پرداختند. آن‌ها با انجام این پژوهش دریافتند ارائه نادرست صورت‌های مالی در شرکت‌های دارای کمیته حسابرسی، با تخصص مالی، کمتر است. به عبارت دیگر در شرکت‌های دارای کمیته حسابرسی متشکل از اعضای غیرموظف هیئت مدیره دارای تخصص مالی کم، ارائه نادرست صورت‌های مالی بیشتر است.

1. mosa hamdan

2. Salom

مک مولن^۱ (۲۰۱۰) در پژوهشی به بررسی رابطه منفی بین تعدد جلسات کمیته حسابرسی با بحران مالی بانک ها پرداخت. نتایج نشان می دهد که تعداد جلسات کمیته حسابرسی رابطه منفی و چشمگیری با بحران های مالی بانک ها دارد ($\text{Sig.} < 0.05$). علاوه بر این یافته ها حاکی از آن است که بحران مالی به صورت چشمگیر با اندازه بانک در ارتباط نیست. این نتایج نشان می دهد که کمیته حسابرسی در بانک های غیر بحران زده مالی، فعال تر از کمیته حسابرسی در بانک های بحران زده است. نتایج نشان می دهد (مک مولن، ۲۰۱۰) که به کمک جلسات منظم، کمیته حسابرسی، اثربخشی را به ارمغان می آورد و از پیوستگی فرایند گزارش های مالی اطمینان حاصل می شود.

- رحمت^۲ (۲۰۰۹) در پژوهشی به بررسی رابطه بین ترکیب اعضای کمیته حسابرسی با مدیریت اقلام تعهدی بانک ها پرداخت. ترکیب اعضای کمیته حسابرسی به صورت چشمگیری با مدیریت اقلام تعهدی در ارتباط است. این یافته ها (رحمت، ۲۰۰۹) نشان می دهد که ترکیب اعضای کمیته حسابرسی به صورت منفی با احتمال ورود به مدیریت اقلام تعهدی در ارتباط نیست. نتایج نشان می دهند که مدیریت اقلام تعهدی به صورت چشمگیری با اندازه بانک در ارتباط نیست و پیشنهاد می شود که اندازه بانک بر احتمال ورود به مدیریت اقلام تعهدی تاثیرگذار نیست.

فرضیات تحقیق

- بین استقلال کمیته حسابرسی با کیفیت حسابرسی رابطه معناداری وجود دارد.
- بین نسبت اعضای غیرموظف کمیته حسابرسی با کیفیت حسابرسی رابطه معناداری وجود دارد.
- بین تخصص اعضای کمیته حسابرسی با کیفیت حسابرسی رابطه معناداری وجود دارد.
- بین میزان تحصیلات مدیر کمیته حسابرسی با کیفیت حسابرسی رابطه معناداری وجود دارد.
- بین استقلال کمیته حسابرسی با کیفیت اقلام تعهدی رابطه معناداری وجود دارد.
- بین نسبت اعضای غیرموظف کمیته حسابرسی با کیفیت اقلام تعهدی رابطه معناداری وجود دارد.
- بین تخصص اعضای کمیته حسابرسی با کیفیت اقلام تعهدی رابطه معناداری وجود دارد.
- بین میزان تحصیلات مدیر کمیته حسابرسی با کیفیت اقلام تعهدی رابطه معناداری وجود دارد.

روش تحقیق

نوع روش تحقیق

تحقیق حاضر از لحاظ طبقه بندی بر حسب هدف، پژوهشی کاربردی بوده و از نظر طبقه بندی بر مبنای روش، تحقیق توصیفی محسوب می شود و از میان پژوهش های توصیفی، از نوع همبستگی است، زیرا رابطه بین متغیرهای مستقل و وابسته را بررسی می کند. همچنین با توجه به عدم امکان کنترل کلیه متغیرهای نامربوط و استفاده از اطلاعات تاریخی برای آزمون فرضیه ها، می توان این تحقیق را از لحاظ شیوه گردآوری داده ها در زمره تحقیقات شبه تجربی- پس رویدادی قرار داد. در این گونه طرح ها، داده ها از محیطی که به گونه طبیعی وجود داشته یا از واقعه ای که بدون دخالت مستقیم محقق رخ داده، فراهم می شود.

روش و ابزار گردآوری اطلاعات

در این پژوهش برای جمع آوری داده ها و اطلاعات مورد نیاز، ابتدا از روش کتابخانه ای و مطالعات اسنادی استفاده شده که بر این اساس، مبنای نظری و ادبیات پژوهش از کتب و مجلات تخصصی لاتین و فارسی گردآوری می گردد. سپس داده های لازم برای آزمون فرضیه های تحقیق از طریق مراجعه به صورت های مالی و یادداشت های توضیحی شرکت های منتخب، لوح های فشرده آرشیو تصویری و آماری سازمان بورس اوراق بهادار تهران، پایگاه اینترنتی بورس اوراق بهادار و دیگر پایگاه های مرتبط و نیز از نرم افزار تدبیر پرداز و ره آورد نوین استخراج می شود.

1. MaMolen

2. Rahmat

داده ها پس از گردآوری و انتقال به صفحه گسترده Excel و اعمال محاسبات لازم، برای تجزیه و تحلیل آماده می گردند. جهت تجزیه و تحلیل داده ها نیز از نرم افزار اقتصادسنجی Eviews استفاده می شود.

روش تجزیه و تحلیل اطلاعات

جهت تجزیه و تحلیل داده ها نیز از نرم افزار اقتصادسنجی Eviews استفاده می شود. در این تحقیق به مطالعه بررسی اثرات کمیته حسابرسی با کیفیت حسابرسی و کیفیت اقلام تعهدی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداخته می شود. بدین منظور، از روش سطح مقطعی برای نشان دادن رابطه بین مشخصه های کمیته حسابرسی و کیفیت حسابرسی و کیفیت اقلام تعهدی شرکت ها استفاده شده است.

تعاریف نظری متغیرها

استقلال کمیته حسابرسی: عضوی است فاقد هرگونه رابطه یا منافع مستقیم یا غیرمستقیم که بر تصمیم گیری مستقل وی اثرگذار باشد، موجب جانبداری وی از منافع فرد یا گروه خاصی از سهامداران یا سایر ذی نفعان شود یا سبب عدم رعایت منافع یکسان سهامداران گردد.

اعضای غیرموظوف کمیته حسابرسی: سهامداران همیشه مایلند در شرکت هایی سرمایه گذاری کنند که دارای ساختار مدیریتی قوی، فعال شفاف باشند. مدیریت یک شرکت نقش مهمی برای حفظ منافع سرمایه گذاران ایفا میکند و برای اثبات فعالیت خود به گزارش حسابرسان نیاز دارد. جهت یک نظارت شفاف فعال بر کار حسابرسان کمیته هایی نماینده هایی از سوی هیئت مدیره انتخاب می شوند تا به مدیران ارشد جهت رشد و اقلام تعهدی دهی بهتر مشاوره دهند. یکی از مشاوره های مدیریتی و اجزای حاکمیت شرکتی کمیته حسابرسی میباشد که با توجه به نوع فعالیتشان یکی از ارکان اصلی شرکتها و یا سازمانها محسوب میشوند. کمیته حسابرسی پل ارتباطی بین حسابرس داخلی و هیئت مدیره است و با توجه به نقش موثر در راهبرد شرکتها و کمک به کارکرد و نقش آفرینی، اثربخشی حسابرس داخلی بطور مداوم فعالیت می نمایند.

تخصیص اعضای کمیته حسابرسی: حضور افراد با سواد مالی به کمیته حسابرسی کمک می کنند تا از پس مسئولیت هایشان در کنترل حسابرسی داخلی و خارجی بر بیایند. علاوه بر این تفاوت تجربیات اعضای کمیته حسابرسی به ارزیابی کارایی کمیته حسابرسی نیز کمک می کند (کالبرس^۱، ۱۹۹۲).

بر این اساس کمیته حسابرسی با اعضای با سواد مالی می توانند بحران های مالی شرکتها را کاهش دهند (رحمت، ۲۰۰۹)، (مک مولن، ۱۹۹۶). از منظر حسابرسی داخلی، حضور افراد با سواد مالی در کمیته حسابرسی باعث کاهش احتمال ضعف در کنترل درونی می شود (زانگ^۲، ۲۰۰۷)، (هوتیش، ۲۰۰۷)، (نیکر^۳، ۲۰۰۹). افراد با سواد مالی در کمیته حسابرسی، کارایی کمیته را با برگزاری جلسات برای انجام مسئولیت های مالی بهبود می دهند.

¹. Kalbers

². Zang

³. Niker

میزان تحصیلات مدیر کمیته حسابرسی (AUDACC): بیانگر تخصص مدیر کمیته حسابرسی که در زمینه‌ی حسابداری و حسابرسی و مالی فعالیت دارند و دارای علم و دانش هستند.

متغیرهای مستقل	
استقلال کمیته حسابرسی	تعداد اعضای مستقل کمیته حسابرسی
تخصص اعضای کمیته حسابرسی	تعداد اعضای متخصص کمیته حسابرسی در زمینه مالی و حسابداری
میزان تحصیلات مدیر کمیته حسابرسی	میزان تحصیلات مدیر کمیته حسابرسی دکتری: ۴ ارشد: ۳ کارشناسی: ۲ پایین تر از کارشناسی: ۱
اعضای غیرموظف کمیته حسابرسی	تعداد اعضای غیر موظف کمیته حسابرسی
متغیر وابسته	
کیفیت حسابرسی	۰ = عضو سازمان حسابرسی نباشد ۱ = عضو سازمان حسابرسی باشد
مدیریت اقلام تعهدی	جمع اقلام تعهدی تقسیم بر ارزش دفتری کل دارایی‌ها در پایان سال مالی
	$\text{کیفیت اقلام تعهدی} = \frac{\text{جمع اقلام تعهدی}}{\text{ارزش دفتری کل دارایی‌ها در پایان سال مالی}}$
متغیر کنترلی	
اندازه شرکت	لگاریتم عدد طبیعی دارایی

مدل تحقیق

$$AQ_{it} = \beta_0 + \beta_1 ACI_{it} + \beta_2 ACDE_{it} + \beta_3 NBMAC_{it} + \beta_4 EAC_{it} + \beta_5 SIZE_{it} + \varepsilon_{it}$$

$$QA_{it} = \beta_0 + \beta_1 ACI_{it} + \beta_2 ACDE_{it} + \beta_3 NBMAC_{it} + \beta_4 EAC_{it} + \beta_5 SIZE_{it} + \varepsilon_{it}$$

در این رابطه AQ: کیفیت حسابرسی

Quality accruals (QA): کیفیت اقلام تعهدی

ACI: استقلال کمیته حسابرسی.

ACDE: میزان تحصیلات مدیر کمیته حسابرسی

NBMAC: اعضای غیرموظف کمیته حسابرسی

EAC: تخصص در کمیته حسابرسی

size: اندازه شرکت (لگاریتم عدد طبیعی دارایی در سال) هستند.

TA_t = ارزش دفتری کل دارایی‌ها در پایان سال t

TAC_{it} = جمع اقلام تعهدی (سود قبل از اقلام غیرمترقبه منهای جریان‌های نقدی

عملیاتی) در سال t برای شرکت تحت مطالعه i

نحوه اندازه‌گیری کیفیت اقلام تعهدی:

$$\text{کیفیت اقلام تعهدی} = \frac{\text{جمع اقلام تعهدی}}{\text{ارزش دفتری کل دارایی‌ها در پایان سال مالی}}$$

نتایج آزمون فرضیه‌های پژوهش

نتایج آزمون مدل اول پژوهش

نتایج حاصل از برآورد مدل اول پژوهش به شرح جدول (۴-۵) می‌باشد.

$$AQ_{it} = \beta_0 + \beta_1 ACI_{it} + \beta_2 ACDE_{it} + \beta_3 NBMAC_{it} + \beta_4 EAC_{it} + \beta_5 SIZE_{it} + \varepsilon_{it}$$

جدول ۴-۵- خلاصه نتایج آماری آزمون مدل پژوهش

متغیر	ضرایب	انحراف معیار	آماره t	سطح معناداری (P-VALUE)	آزمون VIF
β_0 (عرض از مبدأ)	0.0265	0.4036	0.0656	0.9477	-----
ACI (استقلال کمیته حسابرسی)	-0.0016	0.0007	-2.3816	0.0176	1.04
$ACDE$ (میزان تحصیلات مدیر کمیته حسابرسی)	0.2147	0.1088	1.9727	0.0490	1.22
$NBMAC$ (اعضای غیرموظف کمیته حسابرسی)	0.0059	0.0021	2.8391	0.0047	-----
EAC (تخصص در کمیته حسابرسی)	-0.0098	0.0017	-5.7708	0.0000	1.02
$SIZE$ (اندازه شرکت)	0.1999	0.0834	2.3950	0.0170	1.12
آماره F فیشر	6.3658	سطح معنی‌داری آماره F		0.0000	
ضریب تعیین	0.6663	آماره دوربین واتسن		1.5707	

تعیین وجود چند هم خطی^۱ (آزمون VIF):

هم خطی وضعیتی است که نشان می‌دهد یک متغیر مستقل تابعی خطی از سایر متغیرهای مستقل است. اگر هم خطی در یک معادله رگرسیون بالا باشد بدین معنی است که بین متغیرهای مستقل همبستگی بالایی وجود دارد و ممکن است با وجود بالا بودن

¹ -Multicollinearity

R^2 ، مدل از اعتبار بالایی برخوردار نباشد. با توجه به ستون آخر جدول شماره (۴-۵) مقدار VIF برای کلیه متغیرهای مستقل کمتر از ۵ ($VIF < 5$) می‌باشد. بنابراین بین متغیرهای مستقل هم‌خطی وجود ندارد و مدل برازش شده دارای اعتبار می‌باشد.

آزمون دوربین واتسون:

یکی از مشکلات معمول در یک الگوی رگرسیون، وجود همبستگی بین جملات پسماند است. خودهمبستگی نقض یکی از فرض‌های استاندارد الگوی رگرسیون می‌باشد. به این ترتیب ویژگی‌های بهترین برآوردکننده خطی بدون تورش خدشه‌دار می‌شود و در نتیجه استنباط آماری قابل اعتماد نخواهد بود. آماره دوربین واتسون برای بررسی خطای تصریح در مدل استفاده می‌شود. به عبارت دیگر، اگر باقیمانده‌های رگرسیون، الگوی سیستماتیک و قابل توجهی از خود نشان دهند، خطای تصریح وجود خواهد داشت. به طور ساده، این همبستگی منعکس کننده این واقعیت است که بعضی از متغیرها که متعلق به مدل واقعی هستند، در اخلال قرار گرفته‌اند که باید از آن خارج شده و به عنوان یک متغیر توضیحی صحیح وارد مدل شوند. بطور کلی اگر این آماره در بازه ۰٫۵-۲٫۵ قرار داشته باشد می‌توان گفت مشکل خودهمبستگی بین جملات پسماند (خطا) مشاهده نمی‌شود. آماره دوربین واتسون پس از برآورد ضرایب، مقدار ۱٫۵۷۰۷ را نشان می‌دهد که به معنی عدم وجود همبستگی پیاپی در جزء اخلال می‌باشد. نتیجتاً مشکل خودهمبستگی سریالی در این فرضیه مشاهده نمی‌شود.

آماره F فیشر:

قبل از آزمون فرضیه پژوهش براساس نتایج به دست آمده، باید از صحت نتایج اطمینان حاصل نمود. بدین منظور برای بررسی معناداری کل مدل از آزمون F استفاده گردید. با توجه به سطح معنی‌داری آماره F محاسبه شده (۰٫۰۰۰۰)، می‌توان ادعا نمود که مدل رگرسیونی برازش شده معنادار است.

ضریب تعیین (R^2):

با توجه به ضریب تعیین مدل برازش شده می‌توان ادعا نمود، حدود ۶۷ درصد از تغییرات در متغیر وابسته مدل (کیفیت حسابرسی)، توسط متغیرهای مستقل توضیح داده می‌شود

نتایج فرضیه‌های تحقیق:

فرضیه اول:

H_0 : بین استقلال کمیته حسابرسی باکیفیت حسابرسی رابطه معناداری وجود ندارد.
 H_1 : بین استقلال کمیته حسابرسی باکیفیت حسابرسی رابطه معناداری وجود دارد.

ضریب برآوردی متغیر مستقل ASY در جدول بالا نشان‌دهنده وجود رابطه مثبت و معنادار میان استقلال کمیته حسابرسی باکیفیت حسابرسی در سطح خطای ۰٫۰۵ است. زیرا میزان p-value محاسبه شده برای ضریب این متغیر مستقل تحقیق، کمتر از ۰٫۰۵ بدست آمده است. لذا فرض H_0 رد و فرض H_1 تأیید می‌شود. بنابراین می‌توان گفت در سطح اطمینان ۹۵٪ بین استقلال کمیته حسابرسی باکیفیت حسابرسی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

فرضیه دوم:

H_0 : بین نسبت اعضای غیرموظف کمیته حسابرسی باکیفیت حسابرسی رابطه معناداری وجود ندارد.
 H_1 : بین نسبت اعضای غیرموظف کمیته حسابرسی باکیفیت حسابرسی رابطه معناداری وجود دارد.

ضریب برآوردی متغیر مستقل ASY در جدول بالا نشان‌دهنده وجود رابطه مثبت و معنادار میان نسبت اعضای غیرموظف کمیته حسابرسی باکیفیت حسابرسی در سطح خطای ۰٫۰۵ است. زیرا میزان p-value محاسبه شده برای ضریب این متغیر مستقل

تحقیق، کمتر از ۰,۰۵ بدست آمده است. لذا فرض H_0 رد و فرض H_1 تأیید می‌شود. بنابراین می‌توان گفت در سطح اطمینان ۹۵٪ بین نسبت اعضای غیرموظف کمیته حسابرسی باکیفیت حسابرسی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

فرضیه سوم:

H_0 : بین تخصص اعضای کمیته حسابرسی باکیفیت حسابرسی رابطه معناداری وجود ندارد.
 H_1 : بین تخصص اعضای کمیته حسابرسی باکیفیت حسابرسی رابطه معناداری وجود دارد.

ضریب برآوردی متغیر مستقل ASY در جدول بالا نشان‌دهنده وجود رابطه مثبت و معنادار میان تخصص اعضای کمیته حسابرسی باکیفیت حسابرسی در سطح خطای ۰,۰۵ است. زیرا میزان p-value محاسبه شده برای ضریب این متغیر مستقل تحقیق، کمتر از ۰,۰۵ بدست آمده است. لذا فرض H_0 رد و فرض H_1 تأیید می‌شود. بنابراین می‌توان گفت در سطح اطمینان ۹۵٪ بین تخصص اعضای کمیته حسابرسی باکیفیت حسابرسی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

فرضیه چهارم:

H_0 : بین میزان تحصیلات مدیر کمیته حسابرسی باکیفیت حسابرسی رابطه معناداری وجود ندارد.
 H_1 : بین میزان تحصیلات مدیر کمیته حسابرسی باکیفیت حسابرسی رابطه معناداری وجود دارد.

ضریب برآوردی متغیر مستقل ASY در جدول بالا نشان‌دهنده وجود رابطه مثبت و معنادار میان میزان تحصیلات مدیر کمیته حسابرسی باکیفیت حسابرسی در سطح خطای ۰,۰۵ است. زیرا میزان p-value محاسبه شده برای ضریب این متغیر مستقل تحقیق، کمتر از ۰,۰۵ بدست آمده است. لذا فرض H_0 رد و فرض H_1 تأیید می‌شود. بنابراین می‌توان گفت در سطح اطمینان ۹۵٪ بین میزان تحصیلات مدیر کمیته حسابرسی باکیفیت حسابرسی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

نتایج متغیرهای کنترلی تحقیق:

ضریب برآوردی متغیر مستقل SIZE در جدول بالا نشان‌دهنده وجود رابطه مثبت و معنادار میان اندازه شرکت باکیفیت حسابرسی در سطح خطای ۰,۰۵ است. زیرا میزان p-value محاسبه شده برای ضریب این متغیر مستقل تحقیق، کمتر از ۰,۰۵ بدست آمده است. بنابراین می‌توان گفت در سطح اطمینان ۹۵٪ بین اندازه شرکت باکیفیت حسابرسی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

نتایج آزمون فرضیه‌های پژوهش

نتایج آزمون مدل دوم پژوهش

نتایج حاصل از برآورد مدل دوم پژوهش به شرح جدول (۴-۶) می‌باشد.

$$QA_{it} = \beta_0 + \beta_1 ACI_{it} + \beta_2 ACDE_{it} + \beta_3 NBMAC_{it} + \beta_4 EAC_{it} + \beta_5 SIZE_{it} + \varepsilon_{it}$$

جدول ۴-۶- خلاصه نتایج آماری آزمون مدل پژوهش

آزمون VIF	سطح معناداری (P-VALUE)	آماره t	انحراف معیار	ضرایب	متغیر
-----	0.9345	0.0865	0.3952	0.0342	β_0 (عرض از مبدأ)
1.06	0.0156	-2.8593	0.0064	-0.0183	ACI (استقلال کمیته حسابرسی)
1.16	0.0336	1.4850	0.0167	0.0248	ACDE (میزان تحصیلات مدیر کمیته حسابرسی)
-----	0.0021	2.6857	0.0035	0.0094	NBMAC (اعضای غیرموظف کمیته حسابرسی)
1.23	0.0000	-4.5185	0.0027	-0.0122	EAC (تخصص در کمیته حسابرسی)
1.15	0.0140	3.1071	0.0084	0.0261	SIZE (اندازه شرکت)
0.0000	سطح معنی داری آماره F		9.5698	آماره F فیشر	
1.6569	آماره دوربین واتسن		0.7569	ضریب تعیین	

تعیین وجود چند هم خطی^۱ (آزمون VIF):

هم خطی وضعیتی است که نشان می‌دهد یک متغیر مستقل تابعی خطی از سایر متغیرهای مستقل است. اگر هم خطی در یک معادله رگرسیون بالا باشد بدین معنی است که بین متغیرهای مستقل همبستگی بالایی وجود دارد و ممکن است با وجود بالا بودن R^2 ، مدل از اعتبار بالایی برخوردار نباشد. با توجه به ستون آخر جدول شماره (۴-۵) مقدار VIF برای کلیه متغیرهای مستقل کمتر از ۵ ($VIF < 5$) می‌باشد. بنابراین بین متغیرهای مستقل هم خطی وجود ندارد و مدل برازش شده دارای اعتبار می‌باشد.

آزمون دوربین واتسون:

یکی از مشکلات معمول در یک الگوی رگرسیون، وجود همبستگی بین جملات پسماند است. خودهمبستگی نقض یکی از فرض-های استاندارد الگوی رگرسیون می‌باشد. به این ترتیب ویژگی‌های بهترین برآوردکننده خطی بدون تورش خدشه‌دار می‌شود و در نتیجه استنباط آماری قابل اعتماد نخواهد بود. آماره دوربین واتسون برای بررسی خطای تصریح در مدل استفاده می‌شود. به عبارت دیگر، اگر باقیمانده‌های رگرسیون، الگوی سیستماتیک و قابل توجهی از خود نشان دهند، خطای تصریح وجود خواهد داشت. به طور ساده، این همبستگی منعکس کننده این واقعیت است که بعضی از متغیرها که متعلق به مدل واقعی هستند، در اخلاص قرار گرفته‌اند که باید از آن خارج شده و به عنوان یک متغیر توضیحی صحیح وارد مدل شوند. بطور کلی اگر این آماره در بازه ۱٫۵-۲٫۵ قرار داشته باشد می‌توان گفت مشکل خودهمبستگی بین جملات پسماند (خطا) مشاهده نمی‌شود. آماره دوربین واتسون پس از برآورد ضرایب، مقدار ۱٫۶۵۶۹ را نشان می‌دهد که به معنی عدم وجود همبستگی پیاپی در جزء اخلاص می‌باشد. نتیجتاً مشکل خودهمبستگی سریالی در این فرضیه مشاهده نمی‌شود.

¹ -Multicollinearity

آماره F فیشر:

قبل از آزمون فرضیه پژوهش براساس نتایج به دست آمده، باید از صحت نتایج اطمینان حاصل نمود. بدین منظور برای بررسی معناداری کل مدل از آزمون F استفاده گردید. با توجه به سطح معنی داری آماره F محاسبه شده (۰,۰۰۰۰)، می توان ادعا نمود که مدل رگرسیونی برازش شده معنادار است.

ضریب تعیین (R^2):

با توجه به ضریب تعیین مدل برازش شده می توان ادعا نمود، حدود ۷۶ درصد از تغییرات در متغیر وابسته مدل (کیفیت اقلام تعهدی)، توسط متغیرهای مستقل توضیح داده می شود.

نتایج فرضیه های تحقیق:**فرضیه اول:**

H_0 : بین استقلال کمیته حسابرسی با کیفیت اقلام تعهدی رابطه معناداری وجود ندارد.
 H_1 : بین استقلال کمیته حسابرسی با کیفیت اقلام تعهدی رابطه معناداری وجود دارد.

ضریب برآوردی متغیر مستقل ACI در جدول بالا نشان دهنده وجود رابطه مثبت و معنادار میان استقلال کمیته حسابرسی با کیفیت اقلام تعهدی در سطح خطای ۰,۰۵ است. زیرا میزان p-value محاسبه شده برای ضریب این متغیر مستقل تحقیق، کمتر از ۰,۰۵ بدست آمده است. لذا فرض H_0 رد و فرض H_1 تأیید می شود. بنابراین می توان گفت در سطح اطمینان ۹۵٪ بین استقلال کمیته حسابرسی با کیفیت اقلام تعهدی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

فرضیه دوم:

H_0 : بین میزان تحصیلات مدیر کمیته حسابرسی با کیفیت اقلام تعهدی رابطه معناداری وجود ندارد.
 H_1 : بین میزان تحصیلات مدیر کمیته حسابرسی با کیفیت اقلام تعهدی رابطه معناداری وجود دارد.

ضریب برآوردی متغیر مستقل ACDE در جدول بالا نشان دهنده وجود رابطه مثبت و معنادار میان میزان تحصیلات مدیر کمیته حسابرسی با کیفیت اقلام تعهدی در سطح خطای ۰,۰۵ است. زیرا میزان p-value محاسبه شده برای ضریب این متغیر مستقل تحقیق، کمتر از ۰,۰۵ بدست آمده است. لذا فرض H_0 رد و فرض H_1 تأیید می شود. بنابراین می توان گفت در سطح اطمینان ۹۵٪ بین میزان تحصیلات مدیر کمیته حسابرسی با کیفیت اقلام تعهدی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

فرضیه سوم:

H_0 : بین نسبت اعضای غیرموظف کمیته حسابرسی با کیفیت اقلام تعهدی رابطه معناداری وجود ندارد.
 H_1 : بین نسبت اعضای غیرموظف کمیته حسابرسی با کیفیت اقلام تعهدی رابطه معناداری وجود دارد.

ضریب برآوردی متغیر مستقل NBMAC در جدول بالا نشان دهنده وجود رابطه مثبت و معنادار میان نسبت اعضای غیرموظف کمیته حسابرسی با کیفیت اقلام تعهدی در سطح خطای ۰,۰۵ است. زیرا میزان p-value محاسبه شده برای ضریب این متغیر مستقل تحقیق، کمتر از ۰,۰۵ بدست آمده است. لذا فرض H_0 رد و فرض H_1 تأیید می شود. بنابراین می توان گفت در سطح اطمینان ۹۵٪ بین نسبت اعضای غیرموظف کمیته حسابرسی با کیفیت اقلام تعهدی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

فرضیه چهارم:

H_0 : بین تخصص اعضای کمیته حسابرسی با کیفیت ارقام تعهدی رابطه معناداری وجود ندارد.
 H_1 : بین تخصص اعضای کمیته حسابرسی با کیفیت ارقام تعهدی رابطه معناداری وجود دارد.

ضریب برآوردی متغیر مستقل EAC در جدول بالا نشان‌دهنده وجود رابطه مثبت و معنادار میان تخصص اعضای کمیته حسابرسی با کیفیت ارقام تعهدی در سطح خطای ۰,۰۵ است. زیرا میزان p-value محاسبه شده برای ضریب این متغیر مستقل تحقیق، کمتر از ۰,۰۵ بدست آمده است. لذا فرض H_0 رد و فرض H_1 تأیید می‌شود. بنابراین می‌توان گفت در سطح اطمینان ۹۵٪ بین تخصص اعضای کمیته حسابرسی با کیفیت ارقام تعهدی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

نتایج متغیرهای کنترلی تحقیق:

ضریب برآوردی متغیر مستقل SIZE در جدول بالا نشان‌دهنده وجود رابطه مثبت و معنادار میان اندازه شرکت با کیفیت ارقام تعهدی در سطح خطای ۰,۰۵ است. زیرا میزان p-value محاسبه شده برای ضریب این متغیر مستقل تحقیق، کمتر از ۰,۰۵ بدست آمده است. بنابراین می‌توان گفت در سطح اطمینان ۹۵٪ بین اندازه شرکت با کیفیت ارقام تعهدی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

بحث و نتیجه گیری و پیشنهادات تحقیق

در این بخش بر اساس مبانی نظری پژوهش و تحقیقات پیشین و همچنین مدلها و متغیرهای به کار گرفته شده در این تحقیق، به تفسیر نتایج حاصل از آزمون فرضیه‌ها پرداخته می‌شود:

فرضیه اول این تحقیق، رابطه بین استقلال کمیته حسابرسی با کیفیت حسابرسی را آزمون نموده است. نتیجه حاصل از آزمون فرضیه بیانگر آن است که بین استقلال کمیته حسابرسی با کیفیت حسابرسی رابطه مثبت معناداری وجود دارد. تأیید فرضیه مذکور مبین این مطلب است که استقلال کمیته حسابرسی، کیفیت حسابرسی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران را افزایش می‌دهد.

نتیجه به دست آمده از آزمون این فرضیه، با یافته‌های پژوهش زاگرانی (۲۰۱۶) همخوانی دارد. چرا که در پژوهش‌های مورد اشاره نیز رابطه مثبت بین استقلال کمیته حسابرسی با کیفیت حسابرسی مورد تأیید قرار گرفته است.

فرضیه دوم این تحقیق، رابطه بین نسبت اعضای غیر موظف با کیفیت حسابرسی را آزمون نموده است. نتیجه حاصل از آزمون فرضیه بیانگر آن است که بین نسبت اعضای غیر موظف با کیفیت حسابرسی رابطه مثبت معناداری وجود دارد. تأیید فرضیه مذکور مبین این مطلب است که نتیجه به دست آمده از آزمون فرضیه دوم، با یافته‌های پژوهش (موسی همدان، ۲۰۱۵) همخوانی دارد. چرا که در پژوهش‌های مورد اشاره نیز رابطه مثبت بین نسبت اعضای غیر موظف با کیفیت حسابرسی مورد تأیید قرار گرفته است. فرضیه سوم این تحقیق، رابطه بین تخصص اعضای کمیته حسابرسی با کیفیت حسابرسی را آزمون نموده است. نتیجه حاصل از آزمون فرضیه بیانگر آن است که بین تخصص اعضای کمیته حسابرسی با کیفیت حسابرسی رابطه معناداری وجود دارد. تأیید فرضیه مذکور مبین این مطلب است که نتیجه به دست آمده از آزمون این فرضیه، با یافته‌های پژوهش زاگرانی (۲۰۱۶) همخوانی دارد. چرا که در پژوهش‌های مورد اشاره نیز رابطه بین تخصص اعضای کمیته حسابرسی با کیفیت حسابرسی مورد تأیید قرار گرفته است.

فرضیه چهارم این تحقیق، رابطه بین تحصیلات مدیر کمیته حسابرسی با کیفیت حسابرسی رابطه معناداری وجود دارد را آزمون نموده است. نتیجه حاصل از آزمون فرضیه بیانگر آن است که بین تحصیلات مدیر کمیته حسابرسی با کیفیت حسابرسی رابطه معناداری وجود دارد. تأیید فرضیه مذکور مبین این مطلب است که نتیجه به دست آمده از آزمون این فرضیه، با یافته‌های پژوهش

پارک و پیتر (۲۰۱۶) همخوانی دارد. چرا که در پژوهش های مورد اشاره نیز رابطه بین تحصیلات مدیر کمیته حسابرسی با کیفیت حسابرسی مورد تأیید قرار گرفته است.

فرضیه پنجم این تحقیق، رابطه بین استقلال کمیته حسابرسی با کیفیت اقلام تعهدی را آزمون نموده است. نتیجه حاصل از آزمون فرضیه بیانگر آن است که بین استقلال کمیته حسابرسی با کیفیت اقلام تعهدی رابطه مثبت معناداری وجود دارد. تایید فرضیه مذکور مبین این مطلب است که استقلال کمیته حسابرسی، کیفیت اقلام تعهدی شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران را افزایش می دهد.

نتیجه به دست آمده از آزمون این فرضیه، با یافته های پژوهش سالوم (۲۰۱۴) همخوانی دارد. چرا که در پژوهش های مورد اشاره نیز رابطه مثبت بین استقلال کمیته حسابرسی با کیفیت اقلام تعهدی مورد تأیید قرار گرفته است.

فرضیه ششم این تحقیق، رابطه بین نسبت اعضای غیر موظف با کیفیت اقلام تعهدی را آزمون نموده است. نتیجه حاصل از آزمون فرضیه بیانگر آن است که بین نسبت اعضای غیر موظف با کیفیت اقلام تعهدی رابطه مثبت معناداری وجود دارد. تایید فرضیه مذکور مبین این مطلب است که نتیجه به دست آمده از آزمون فرضیه دوم، با یافته های پژوهش (یوسفی آذر، ۱۳۹۱) همخوانی دارد. چرا که در پژوهش های مورد اشاره نیز رابطه مثبت بین نسبت اعضای غیر موظف با کیفیت اقلام تعهدی مورد تأیید قرار گرفته است.

فرضیه هفتم این تحقیق، رابطه بین تخصص اعضای کمیته حسابرسی با کیفیت اقلام تعهدی را آزمون نموده است. نتیجه حاصل از آزمون فرضیه بیانگر آن است که بین تخصص اعضای کمیته حسابرسی با کیفیت اقلام تعهدی رابطه معناداری وجود دارد. تایید فرضیه مذکور مبین این مطلب است که نتیجه به دست آمده از آزمون این فرضیه، با یافته های پژوهش فخاری و همکاران (۱۳۹۴) همخوانی دارد. چرا که در پژوهش های مورد اشاره نیز رابطه بین تخصص اعضای کمیته حسابرسی با کیفیت اقلام تعهدی مورد تأیید قرار گرفته است.

فرضیه هشتم این تحقیق، رابطه بین تحصیلات مدیر کمیته حسابرسی با کیفیت اقلام تعهدی رابطه معناداری وجود دارد. نتیجه حاصل از آزمون فرضیه بیانگر آن است که بین تحصیلات مدیر کمیته حسابرسی با کیفیت اقلام تعهدی رابطه معناداری وجود دارد. تایید فرضیه مذکور مبین این مطلب است که نتیجه به دست آمده از آزمون این فرضیه، با یافته های پژوهش پارک و پیتر (۲۰۱۶) همخوانی دارد. چرا که در پژوهش های مورد اشاره نیز رابطه بین تحصیلات مدیر کمیته حسابرسی با کیفیت اقلام تعهدی مورد تأیید قرار گرفته است.

پیشنهادهای مبتنی بر نتایج تحقیق

۱. با توجه به نتایج فرضیه ها، به سرمایه گذاران و سهامداران پیشنهاد می شود که با مفهوم کمیته حسابرسی آشنا شده و در تصمیم گیری ها به آن توجه داشته باشند. چرا که با توجه به نتایج حاصله، شرکتهایی که کمیته حسابرسی با کیفیتی دارند با افزایش فروش هزینه های آنها کمتر از زمان افزایش فروش تغییر می کند که این از نظر سرمایه گذاران و سهامداران از نقاط قوت مدیریتی تلقی خواهد شد، در واقع شرکتهایی که کمیته حسابرسی با کیفیتی دارند می توانند سود عملیاتی و سود جامع خود را به خوبی مدیریت کنند.

۲. با توجه به تایید فرضیات و رابطه مثبت کمیته حسابرسی و کیفیت سود، پیشنهاد می شود؛ مدیران برای کاهش هزینه های سازمان به کیفیت سود دقت داشته باشند و در تصمیم گیری های خود آن را لحاظ نمایند.

۳. همچنین پیشنهاد می شود که مدیران کیفیت سود خود را بدست آورده و در تصمیمات خود به تمامی جنبه های این مهم دقت نمایند.

۴. با توجه به ضریب مثبت بدست آمده در همه فرضیه های پژوهش و اثبات کمیته حسابرسی و کیفیت سود به مدیران پیشنهاد می شود در امر برنامه ریزی و بودجه بندی فعالیتهای شرکت برای پیش بینی هزینه های آتی، کیفیت سود و شدت آنها را

مد نظر قرار داده تا بودجه بندی جامع تر و پیش بینی های دقیق تری را ارائه نمایند .

۵. پیشنهاد می شود حسابرسان و موسسات حسابرسی میزان هزینه های ارائه شده را با در نظر گرفتن میزان کیفیت سود و همچنین نحوه تغییر هزینه ها با آهنگ تغییر فروش و درآمد فروش نسبت به کشف هر گونه خطا یا تقلب در ارائه صورتهای مالی را کشف نمایند.

فهرست منابع:

- بهشتی لنگرودی، احمد، (۱۳۹۱)، **رابطه حاکمیت شرکتی و بحران مالی موسسات واسطه گر مالی، بیست و سومین همایش بانکداری اسلامی** . موسسه عالی آموزش بانکداری ایران.
- اشرفی و بارانی (۱۳۹۵) بررسی رابطه بین ویژگی های کمیته حسابرسی با به موقع بودن گزارشگری مالی در شرکت های پذیرفته شده بورس اوراق بهادار تهران، پایان نامه کارشناسی ارشد.
- فخاری و همکاران (۱۳۹۴) بررسی اثر ویژگیهای کمیته حسابرسی بر مدیریت سود از طریق اقلام واقعی، پایان نامه کارشناسی ارشد.
- متوسل (۱۳۹۳) **بررسی بحران مالی و نقش حسابداری و حسابرسی**، پایان نامه کارشناسی ارشد.
- یوسفی آذر (۱۳۹۲) بررسی اثربخشی کمیته حسابرسی در بهبود کیفیت گزارشگری مالی، پایان نامه کارشناسی ارشد.
- رویایی، غلامحسین، محمدی، حسین (۱۳۹۰) **بورس، سهام، نحوه قیمت گذاری سهام، موسسه حسابرسی و خدمات مالی دایارایان**، چاپ دوم، نشر نخستین.
- کرمی، غلامرضا، سید حسینی، محمد (۱۳۹۱) **تدوین مجموعه کامل قوانین و مقررات مالی، محاسباتی، انتشارات کتابخانه، چاپ چهارم، تهران، گنج دانش**.
- متوسل، مرتضی، (۱۳۹۱)، **بحران مالی و نقش حسابداری و حسابرسی در آن**، اولین همایش منطقه ای پژوهشها و راه کارهای نوین در حسابداری و مدیریت.
- ملکیان، حسن (۱۳۹۲). **حسابرسی داخلی اثربخش**، مرکز تحقیقات تخصصی حسابداری و حسابرسی سازمان حسابرسی.
- محمدیان، عباس، (۱۳۹۳). **اصول حسابرسی (جلد اول)**، چاپ پنجم، مرکز تحقیقات تخصصی حسابداری و حسابرسی سازمان حسابرسی.
- یوسفی آذر، (۱۳۹۱)، **اثربخشی کمیته حسابرسی در بهبود کیفیت گزارشگری مالی**، اولین همایش منطقه ای پژوهشها و راه کارهای نوین در حسابداری و مدیریت.
- منشور کمیته حسابرسی، (۱۳۹۱)، **شرکتهای سهامی عام و فرابورس اوراق بهادار تهران**. هیئت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار
- رضایی، حسن (۱۳۸۵) **بررسی کمیته حسابرسی و بحران مالی**، پایان نامه کارشناسی ارشد.
- سلیمی، علی اکبر. (۱۳۹۲). «**اهمیت حسابرسی داخلی از دیدگاه مدیران**»، *مجله حسابرس*، شماره ۴۴ و ۴۵.
- خاکی، غلامرضا، (۱۳۸۰)، **روش تحقیق با رویکرد پایان نامه نویسی**، چاپ پنجم، تهران، انتشارات بازتاب.
- سارو خانی (۱۳۸۷)، **روش های تحقیق در علوم اجتماعی**: روش های کمی آمار پیشرفته، چاپ پنجم، تهران، نشر دیدار.

- Adams M. (1997) Determinants of audit committee formation in the life insurance industry: New Zealand evidence. *Journal of Business Research* ,38(2);p. 123-129.

- Anderson K-L, Deli D-N. & Gillan S-L.(2003) Boards of directors, audit committees, and the information content of earnings. Delaware :University of Delaware Weinberg Center for Corporate Governance.
- Altman, B. (1968). The composition of boards of directors and strategic control effects on corporate strategy.” *Academy of Management Review*, 15(1): 72-87.
- Altman, M., J. Carcello, D. Hermanson and P. D. Lapidés(2012) Fraudulent financial reporting: Consideration of industry traits and corporate governance mechanisms. *Accounting Horizons* (December): 441-454.
- Alenon , B. (2011). Corporate linkages and organizational environment: A test of the resource dependence model. *Strategic Management Journal* 11: 419-430.
- Blue Ribbon Committee (BRC). (1999) Report and Recommendations of the Blue Ribbon Committee in Improving the Effectiveness of Corporate Audit Committee. New York, NY: New York Stock Exchange.
- Bellovave, M., J. Carcello and D. Hatchgekis. (2007). Fraudulent financial reporting: 1987-1997. An analysis of U.S. public companies. Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission.
- Barown, D.A.(2012). Public accounting at a crossroads.
<HTTP://www.osc.gov.on.ca/en/about/>
- Bedard M-S. & Salterio S-E. (2011) The relationship between board characteristics and voluntary improvements in audit committee composition and experience. *Contemporary Accounting Research*, 18 ;(۴), p. 539-570
- Bell, T., F. Marrs, I. Solomon, and H. Thomas. (2014). Auditing Organizations Through a Strategic-Systems Lens. KPMG LLP.
- Chahine S. & Safiedinne A. (2011) Is corporate governance different for the Lebanese banking system? *J Manag Gov*, 15. p. 207 - 226.
- Clin , F., and S. Ravenscroft. (2002). Contrast Coding: A Refinement of ANOVA in Behavioral Analysis. *The Accounting Review*, vol. 65, no. 4, pp. 933.
- Daily C. Dalton D. & Cannella A. (2003) Corporate governance: decades of dialogues and data. *Academy of Management Review*, 28(3); p .371-382.

- Dalton D-R. Daily C-M. (2003) Ellstrand A-E. & Johnson J-L. Metaanalytic reviews of board composition, leadership structure, and financial performance. *Strategic Management Journal*, 19. p. 260-290 .
- Deyvidsoun M-L. & Francis J-R. (2003) Audit research after Sarbanes-Oxley .*Auditing: A Journal of Practice and Theory*, 24. p. 5-30.
- Richardsoun J. & Shields, D. (2011) Corporate director liability and monitoring preferences. *Journal of Accounting and Public Policy*, 4 p. 13-31.
- Gresmon, M.S. (2012). An empirical analysis of the relation between the board of director composition and financial statement fraud. *The Accounting Review* (October): 443-466.
- Genson , P. R.(2011). The effect of judgments of new clients' integrity upon risk judgments, audit evidence, and fees. *Auditing: A Journal of Practice and Theory* (September): 85-99.
- kaplan, S. M. and J. zingales. (2012). Corporate governance and earnings management. The Midyear Auditing Conference. Orlando, Florida.
- Laeven L. & Valencia F. (2010) Resolution of banking crisis: the good, the bad, and the ugly. International Monetary Fund: IMF Working Papers :10/146.
- Llee, C(2011). The determinants of board composition: An agency theory perspective. *Managerial and Decision Economics* 16: 59-69.
- Lown, M., and S. Salterio. (2010). The relationship between board characteristics and voluntary improvements in the capability of audit committees to monitor. *Contemporary Accounting Research* (18): 539-570.
- McMullen D-A. & Raghunandan K. (1996) Enhancing audit committee effectiveness. *Journal of Accountancy*, 182(2). p. 79-81 .
- Malayesen (2012). Report and Recommendations of the Blue Ribbon Committee on Improving the Effectiveness of Corporate Audit Committees. New York, NY: New York Stock Exchange.
- Rohanaa M. & Wong J. (2014) Voluntary formation of corporate audit committees Among Nasdaq Firms. *Journal of Accounting and Public Policy*, 8. p. 239-265.
- Rahmat M. & Iskandar T. (2009) Audit committee characteristics in financially distressed and non-distressed companies. *Managerial Auditing Journal*, 24(7). p. 624-638 .
- Ruiz-Barbadillo E. Biedma-Lopez E. & Gomez-Aguilar N .(2007) Managerial dominance and audit committee independence in Spanish corporate governance. *J Manage Governance*. p. 311-352.
- Richardson, H.E (2011).“Environments of organizations,” in A. Inkeles, J. Coleman, and N.Smelser (eds.). *Annual Review of Sociology* 2: 79-105.

- Xie B. Davidson W. & DaDalt P. (2003) Earnings management and corporate governance: the role of the board and the audit committee. *Journal of Corporate Finance*, 9. P. 31 – 295.